

Slovník pojmov

Na základe odporúčania a memoranda Európskeho zdravotného výboru (CDSP) a Výboru expertov pre manažment bezpečnosti a kvality v zdravotnej starostlivosti, ÚDZS vydáva slovník pojmov, ktoré sa týkajú bezpečnosti pacienta. Zjednotenie terminológie pri analýze chýb a nežiaducich udalostí je nevyhnutné vzhľadom na ich hlásenie v rámci požiadaviek vyplývajúcich z medzinárodných záväzkov.

Pojem	Preklad	Definícia a odkazy
<p>Angl.: root cause analysis Franc.: analyse des causes profondes Špan.: análisis de causas raíz Nem.: Ursachenanalyse Slovinčina: analiza porekla vzrokov</p>	<p>analýza prvotných príčin</p>	<p>analýza prvotných príčin: systematická investigatívna metóda, ktorá sleduje jedného a viac dotknutých jedincov a snaží sa pochopiť základné príčiny a podmienky prostredia, v ktorom vzniklo neúmyselné poškodenie (nehoda). (NPSA, 2004) Analýza sa zameriava na identifikáciu skrytých podmienok, ktoré vplývajú na výber možností pri činnosti a vývoj odporúčaní na zlepšenie tejto činnosti alebo zníženie pravdepodobnosti opakovaného výskytu poškodenia. (Wade, 2002, Davies, 2003)</p>
<p>Angl.: medication safety Franc.: sécurité des soins médicamenteux Špan.: seguridad en el uso de los medicamentos Nem.: Arzneimittelsicherheit Tal.: sicurezza dei farmaci Slovinčina: varnost pri ravnanju z zdravili <i>pozri tiež: bezpečnosť pacienta, farmakovigilancia</i></p>	<p>bezpečnosť medikácie (farmakoterapie) bezpečnosť pri podávaní liekov</p>	<p>bezpečnosť pri podávaní liekov: absencia náhodných poškodení počas liečby, postupy, ako sa vyhnúť, predísť alebo napraviť nežiaducu udalosť súvisiacu s užívaním liekov, ktorá by mohla z tejto liečby vyplývať (AHA&HRET&ISMP, 2002)</p>

Pojem	Preklad	Definícia a odkazy
<p>Angl.: patient safety Franc.: sécurité des patients Špan.: seguridad clínica Nem.: Patientensicherheit Tal.: sicurezza del paziente Slovinčina: varnost bolnikov</p>	<p>bezpečnosť pacienta</p>	<p>bezpečnosť pacienta: absencia náhodne spôsobených úrazov (nehôd) v priebehu poskytovania zdravotnej starostlivosti; aktivity s cieľom vyhýbať sa, predchádzať alebo naprávať nežiaduce výsledky, ktoré môžu vzniknúť pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti (Kohn, 2000; AHA&HRET&ISMP, 2002)</p> <p>bezpečnosť pacienta: identifikácia, analýza a manažment rizík a nehôd (neúmyselných poškodení) súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti s cieľom dosiahnuť bezpečnejšiu starostlivosť o pacienta a minimalizovať jeho poškodenie (IOM, NPSA, 2004)</p>
<p>Angl.: active error franc.: erreur active špan.: error activo nem.: aktiver Fehler tal.: errore attivo slovinčina: neposredna nepaka</p>	<p>bezprostredná chyba (aktívna chyba)</p>	<p>bezprostredná chyba: chyba spojená s činnosťou „prvolíniového“ operátora komplexného systému, následky ktorej sú pocítené skoro okamžite. (Reason, 1990, str. 173)</p> <p>„prvolíniový“ operátor – zdravotnícky pracovník, ktorý prvý prichádza do styku s pacientom</p> <p>aktívna chyba - chyba spôsobená priamo zdravotníckym pracovníkom</p>
<p>Angl.: voluntary reporting Franc.: notification spontanée Špan.: notificación voluntaria Nem.: freiwilliges Meldesystem Tal.: reporting volontario Slovene: prostovoljno poročanje</p>	<p>dobrovoľné hlásenie</p>	<p>dobrovoľné hlásenie: tie systémy hlásenia, pri ktorých je hlásenie všetkých udalostí súvisiacich s bezpečnosťou dobrovoľné (nie je povinné) (Aspden, 2004)</p>
<p>Angl.: pharmacovigilance Franc.: pharmacovigilance Špan.: farmacovigilancia Nem.: Pharmakovigilanz, Arzneimittelüberwachung Tal.: farmacovigilanza Slovinčina: farmakovigilanca</p>	<p>farmakovigilancia</p>	<p>farmakovigilancia: postupy a aktivity súvisiace s detekciou, hodnotením, chápaním a prevenciou nežiaducich účinkov farmaceutických výrobkov (WHO, 2002)</p>

Pojem	Preklad	Definícia a odkazy
<p>Angl.: failure mode and effects analysis Franc.: analyse des modes de défaillance et de leurs effets (AMDE) Špan.: análisis modal de fallos y efectos (AMFE) Nem.: Fehlermöglichkeits- und Wirkungsanalyse Tal.: analisi delle modalità e degli effetti del fallimento Slovinčina: analiza možnih napak in njihovih posledic (AMNP)</p> <p><i>pozri tiež : chyba, omyl, pošmyknutie, lapsus, číslo rizikovej priority</i></p>	<p>analýza možných chýb a následkov</p>	<p>analýza možných chýb a následkov: metóda posudzovania rizika, ktorá využíva simultánnu analýzu možných chýb (zlyhaní), ich dôsledkov a pridružených faktorov. Táto systematická metóda sa používa na identifikáciu a predchádzanie procesuálnych problémov a problémov s produktami ešte predtým, ako sa vyskytnú</p>
<p>Angl.: error Franc.: erreur humaine Špan.: error Nem.: Fehler Tal.: errore Slovinčina: napaka</p> <p><i>pozri tiež: omyl, pošmyknutie, lapsus</i></p>	<p>chyba</p>	<p>chyba: všeobecný pojem, ktorý zastrešuje všetky prípady, v ktorých plánovaná séria duševných alebo fyzických aktivít nedosiahne svoj predpokladaný výsledok (Reason, 1990, str. 9); ak plánované postupy nedosiahnu želané výsledky, bez pričinenia nejakej nepredvídanej udalosti. (Reason, 1997, str. 71)</p>
<p>Angl.: administration error franc.: erreur d'administration špan.: error de administración nem.: Anwendungsfehler tal.: errore di somministrazione slovinčina: nepaka pri dajanju</p>	<p>chyba v podaní (v aplikácii) aplikačná chyba</p>	<p>chyba v podaní lieku: akákoľvek chyba (v samotnom úkone alebo vynechanie úkonu), ktorá sa stane v čase podávania - keď poskytovateľ zdravotnej starostlivosti (lekár, sestra) alebo sám pacient podáva liek v akejkoľvek forme a akýmkoľvek spôsobom</p>

Pojem	Preklad	Definícia a odkazy
<p>Angl.: Medication error Franc.: erreur médicamenteuse Špan.: error de medicación Nem.: Arzneimittelfehler, Medikationsfehler Tal.: errori legati ai farmaci Slovinčina: napaka pri ravnanju z zdravili</p>	<p>chyba v medikácii (vo farmakoterapii , v podávaní liekov)</p>	<p>chyba v medikácii: akákoľvek udalosť, ktorej je možné predísť a ktorá by mohla spôsobiť alebo viesť k nesprávnemu postupu alebo ublíženiu pacienta v čase, keď jeho liečba je pod kontrolou zdravotníckeho personálu, pacienta alebo spotrebiteľa. Takéto udalosti môžu súvisieť s profesionálnou praxou, výrobkami zdravotnej starostlivosti, procedúrami a systémami, vrátane predpisovania, komunikácie, označovania výrobkov, balení a nomenklatúry; miešania, podávania, distribúcie, administrácie; monitorovania a užívania. (NCC MERP, 1998)</p>
<p>Angl.: monitoring error Franc.: erreur de suivi thérapeutique Špan.: error de seguimiento Nem.: Überwachungsfehler Tal.: monitoraggio degli errori Slovinčina: napaka pri sledenju</p>	<p>chyba monitoringu</p>	<p>chyba monitoringu: chýba posúdenie vhodnosti predpísaného režimu, detekcia problémov alebo neboli použité príslušné klinické laboratórne údaje na primerané zhodnotenie reakcie pacienta na predpísanú liečbu (Leape, 1998)</p>
<p>Angl.: dispensing error Franc.: erreur de dispensation Špan.: error de dispensación Nem.: Abgabefehler Tal.: errori legati alla distribuzione del farmaco Slovinčina: napaka pri izdajanju</p>	<p>chyba pri výdaji</p>	<p>chyba pri výdaji: odchýlka od interpretovaného písomného predpisu alebo nariadenia o lieku, vrátane písomne pozmeneného predpisu farmakológom po kontakte s predpisujúcim lekárom alebo v súlade s politikou lekárne. Akákoľvek odchýlka od odborných alebo regulačných postupov alebo smerníc, ktoré riadia procesy podávania liekov, je tiež považovaná za chybu pri výdaji. (Beso, 2005)</p>

Pojem	Preklad	Definícia a odkazy
<p>Angl.: prescribing error Franc.: erreur de prescription Špan.: error de prescripción Nem.: Verschreibungsfehler Tal.: errore di prescrizione Slovinčina: napaka pri predpisovanju</p>	<p>chyba pri predpisovaní</p>	<p>chyba pri predpisovaní: chyba, ktorá vznikne pri predpisovaní lieku a týka sa vypisovania lekárskeho predpisu alebo rozhodnutia. Vyplýva z akejkoľvek nie zámernej odchýlky od štandardov.</p> <p>Chyby pri predpisovaní sa môžu týkať najmä: výberu lieku (na základe indikácií, kontraindikácií, známych alergií a charakteristík pacienta, interakcií s inými užívanými liekmi a iných faktorov), dávkovania, koncentrácie, liekového režimu, farmaceutickej formy, formy administrácie, doby liečby a inštrukcií používania;</p> <p>tiež však ak lekár nepredpíše liek potrebný na liečbu diagnostikovaného ochorenia alebo na prevenciu nežiaducich účinkov iných liekov.</p>
<p>Angl.: preparation error Franc.: erreur de préparation Špan.: error de preparación Nem.: Zubereitungsfehler Tal.: errore di preparazione Slovinčina: napaka pri prípravi</p>	<p>chyba v príprave</p>	<p>chyba v príprave: akákoľvek chyba úkonu alebo vynechania úkonu, ktorá vznikne v štádiu prípravy lieku , keď musí byť liek namiešaný zo zložení, alebo inak pripravený lekárnikom, sestrou, pacientom alebo poskytovateľom starostlivosti</p>
<p>Angl.: error of commission Franc.: erreur par commission Špan.: error de comisión Nem.: Ausführungsfehler Tal.: errore di esecuzione Slovinčina: napaka izvršitve</p>	<p>chyba vo výkone</p>	<p>chyba vo výkone: chyba, ku ktorej dôjde v dôsledku určitého úkonu (JCAHO, 2002)</p>

Pojem	Preklad	Definícia a odkazy
<p>Angl.: error of omission Franc.: erreur par omission Špan.: error por omisión Nem.: Unterlassungsfehler Tal.: errore di omissione Slovinčina: napaka opustitve</p>	<p>chyba z vynechania úkonu (výkonu)</p>	<p>chyba z vynechania úkonu: chyba, ku ktorej dôjde v dôsledku nevykonania (vynechania) určitého úkonu (JCAHO, 2002)</p>
<p>Angl.: iatrogenic Franc.: iatrogène Špan.: iatrogénico Nem.: Iatrogen Tal.: iatrogena (malattia) Slovinčina: iatrogen</p>	<p>iatrogénny</p>	<p>iatrogénny:</p> <ol style="list-style-type: none"> akýkoľvek nežiaduci stav pacienta, ku ktorému dôjde v dôsledku liečby lekárom (alebo iným zdravotníckym profesionálom), týkajúci sa ochorenia alebo úrazu (nehody), ktorý je spôsobený určitým postupom, liečbou alebo prvkom v rámci poskytovanej starostlivosti (JCAHO, 2002)
<p>Angl.: incident Franc.: incident Špan.: incidente Nem.: Zwischenfall Tal.: incidente Slovinčina: incident</p>	<p>neúmyselné poškodenie (nehoda)</p>	<p>neúmyselné poškodenie: udalosť alebo okolnosť, ktorá mohla spôsobiť alebo spôsobila neúmyselné alebo nie nevyhnutné ublíženie osoby, jej zdravotné ťažkosti alebo poškodenie (ACSQHC).</p> <p>NHS National Patient safety Agency definuje incident ako neúmyselnú a / alebo neočakávanú udalosť, ktorá mohla alebo viedla k poškodeniu jedného alebo viacerých pacientov, ktorým je poskytovaná zdravotná starostlivosť (NPSA Technology).</p> <p><i>Nehody, poruchy a zlyhania zdravotníckych pomôcok definuje § 28 zákona č. 140/1998 Z. z. v znení neskorších predpisov</i></p>
<p>Angl.: causation Franc.: causalité Špan.: causalidad, inferencia causal Nem.: Kausalität Tal.: causazione Slovinčina: vzročnosť</p>	<p>kauzalita (vzájomná podmienenosť)</p>	<p>kauzalita: úkon, ktorý prináša určitý výsledok; vzájomná podmienenosť medzi úkonom a výsledkom.</p>
<p>Angl.: criticality Franc.: criticité Špan.: criticidad Nem.: Gefährlichkeit Tal.: indice di priorità di rischio Slovinčina: kritičnosť</p>	<p>kritické nebezpečenstvo</p>	<p>číslo rizikovej priority: určuje kritickú mieru na základe charakteru zlyhania a pomáha stanoviť, či sa má riziko zlyhania prijať bez ďalších opatrení, či má byť kontrolované a majú byť prijaté kroky na lepšiu detekciu alebo zníženie rizika potenciálneho zlyhania, alebo má byť riziko eliminované a tak zabránené potenciálnemu zlyhaniu. Súvisí s charakterom zlyhania a analýzou účinku. (AHA&HRET&ISMP, 2002)</p>

Pojem	Preklad	Definícia a odkazy
<p>Angl.: culture of safety Franc.: culture de la sécurité Špan.: cultura de seguridad Nem.: Sicherheitskultur Tal.: cultura della sicurezza Slovinčina: varnostna kultura</p>	<p>kultúra bezpečnosti</p>	<p>kultúra bezpečnosti: integrovaná súčasť správania jednotlivca a správania kolektívu, založená na viere a hodnotách, s neustálym úsilím minimalizovať poškodenie (ublíženie) pacienta, ktoré by mohlo vzniknúť v súvislosti s poskytovaním zdravotnej starostlivosti (Aspden, 2004)</p>
<p>Angl.: just culture Franc.: culture de la responsabilité Špan.: cultura de responsabilidad Nem.: Gerechtigkeitskultur Tal.: cultura giusta Slovinčina: kultura pravičnosti</p>	<p>kultúra spravodlivosti</p>	<p>kultúra spravodlivosti: je kľúčovým prvkom kultúry bezpečnosti. (Aspden, 2004) Kultúra spravodlivosti spája profesionálnu zodpovednosť a potrebu vytvárať bezpečné prostredie, v ktorom je možné hlásiť chyby ; snaží sa o rovnováhu medzi potrebou učiť sa z vlastných chýb a potrebou disciplinárnych opatrení. (Marx, 2001)</p>
<p>Angl.: recklessness Franc.: imprudence Špan.: imprudencia Nem.: Unvorsichtigkeit, Sorglosigkeit Tal.: spericolatezza Slovinčina: neodgovornost</p>	<p>Ľahkovážnosť</p>	<p>Ľahkovážnosť: 1) Jedinec vie o riziku, je odhodlaný ho prijať a prijíma ho vedome. 2) Jedinec vykoná určitý úkon, ktorý vytvára jasné riziko, ale pri jeho výkone neuvažuje o možnosti tohto rizika. Až si ho uvedomí, aj tak vo výkone pokračuje. (NSPSA, 2004)</p>
<p>Angl.: lapse Franc.: raté, erreur de mémoire Špan.: lapsus, error de memoria Nem.: Aussetzer Tal.: lapsus Slovinčina: lapsus</p>	<p>lapsus, omyl, chyba</p>	<p>lapsusy: chyby, ktoré sú spôsobené určitým zlyhaním v štádiu výkonu a/alebo pripravenosti k určitej sérii úkonov, týkajú sa najmä zlyhania pamäte. Nemusia sa prejaviť v chovaní a môžu byť zjavné len osobe, ktorá ich prežíva. (Reason, 1990, str. 9) Vnútorne udalosti, ktoré sa vo všeobecnosti týkajú zlyhania pamäte. (Reason, 1997, str. 71)</p>

Pojem	Preklad	Definícia a odkazy
<p>Angl.: latent (error, conditions) Franc.: défaillance latente Špan.: error latente Nem.: latenter Fehler, Systemfehler Tal.: errori latenti Slovinčina: latentna napak</p>	<p>latentná (chyba, podmienky)</p>	<p>latentné (skryté) chyby: chyby v návrhu, organizácii, výcviku alebo údržbe, ktoré vedú ku chybám jedinca. Môžu sa v systéme nečinne vyskytovať dlhší čas. (Kohn, 2000) Predstavujú základné príčiny nežiaducich udalostí.</p> <p>latentné podmienky: vznikajú z rozhodnutí navrhovateľov, staviteľov, autorov procedúr a najvyššieho manažmentu. Latentné podmienky môžu v systéme nečinne existovať aj veľa rokov predtým, než v kombinácii s aktívnym zlyhaním a miestnym spúšťačom vytvorí príležitosť pre nehodu. Na rozdiel od aktívnych zlyhaní môžu byť latentné podmienky odhalené a napravené ešte predtým, ako k nežiaducej udalosti dôjde. Pochopenie tejto skutočnosti je základom proaktívneho, na rozdiel od reaktívneho rizikového manažmentu. (Reason, 2000)</p>
<p>Angl.: high- alert medications French: médicaments à haut risque Spanish: medicamentos de alto riesgo German: Hochrisiko-Arzneimittel Italiano: farmaco ad alto rischio</p>	<p>rizikové lieky</p>	<p>lieky s vysokým rizikom: lieky, ktoré predstavujú zvýšené riziko, že spôsobia závažné ublíženie pacienta, ak sa chybné (nesprávne) použijú. Napriek tomu, že pri týchto liekoch sa môžu, ale nemusia chyby vyskytovať častejšie, ich dôsledky sú pre pacientov oveľa závažnejšie. (Cohen, 1999, ISMP, 2003)</p>
<p>Angl.: human factors Franc.: facteur humain Špan.: factores humanos Nem.: menschliche Faktoren Tal.: fattore umano Slovinčina: človeški dejavniki</p>	<p>Ľudské faktory</p>	<p>Ľudské faktory: štúdium vzťahov medzi ľuďmi, nástrojmi, ktoré používajú, prostredím, v ktorom žijú a pracujú a navrhovaním efektívnych postupov zameraných na človeka na zlepšenie spoľahlivosti a bezpečnosti. (RFM, Wade, 2002)</p>
<p>Angl.: observation method Franc.: méthode d'observation directe Špan.: método de observación Nem.: Beobachtungsmethode Tal.: metodo di osservazione Slovinčina: opazovalna metoda</p>	<p>metóda pozorovania</p>	<p>metóda pozorovania: aktívna metóda vyhľadávania chýb, v ktorej trénovaný pozorovateľ pozoruje podávanie (aplikáciu) liečby počas najväčšieho pracovného zaťaženia a porovnáva s originálom predpísanej liečby za účelom odhalenia chýb a ich možných príčin. (Allan&Barker, JCAHO, 2002)</p>

Pojem	Preklad	Definícia a odkazy
<p>Angl.: negligence Franc.: faute, négligence Špan.: negligencia Nem.: Fahrlässigkeit, Vernachlässigung Tal.: negligenza Slovinčina: malomarnost</p>	<p>nedbalosť</p>	<p>nedbalosť: poskytovateľ neposkytol starostlivosť primerane očakávanému štandardu priemerného lekára kvalifikovaného starať sa o dotyčného pacienta. (AHA&HRET&ISMP, 2002)</p>
<p>Angl.: accident franc.: accident špan.: accidente nem.: Unfall tal.: incidente slovinčina: nesreča</p>	<p>úraz <i>(accidental - úrazový, náhodný, nesúvisiaci s chorobou)</i></p>	<p>úraz: neplánovaná, neočakávaná a neželaná udalosť, väčšinou s nežiaducimi následkami. (Senders, 1994)</p>
<p>Angl.: unpreventable adverse drug event Franc.: événement indésirable médicamenteux inévitable Špan.: acontecimiento adverso por medicamento inevitable Nem.: unvermeidbares unerwünschtes Arzneimittelereignis Tal.: eventi avversi da farmaci non prevenibili Slovinčina: neželeni dogodek pri uporabi zdravila, ki ga ni moč preprečiti <i>pozri tiež: preventabilita</i></p>	<p>nepreventabilná nežiaduca udalosť súvisiaca s liekom</p>	<p>nepreventabilná nežiaduca udalosť: nežiaduca udalosť vyplývajúca z komplikácie, ktorej nie je možné s ohľadom na súčasný stav poznatkov zabrániť. (QuiC, 2000)</p> <p>nepreventabilná nežiaduca udalosť súvisiaca s liekom: nežiaduca udalosť súvisiaca s liekom, ktorá nebola spôsobená chybou, ale odráža riziko používania liekov vo všeobecnosti a nie je možné jej s ohľadom na súčasný stav poznatkov zabrániť. (Otero and Dominguez- Gil, 2000).</p>

Pojem	Preklad	Definícia a odkazy
<p>Angl.: adverse drug reaction franc.: effet indésirable d'un médicament špan.: reacción adversa a medicamentos nem.: unerwünschte Arzneimittelwirkung tal.: reazioni avverse da farmaci slovinčina: stranski učinek zdravila</p>	<p>nežiaduca reakcia na liek</p>	<p>nežiaduca reakcia na liek predstavuje zhubnú a neočakávanú odpoveď na medicínsky produkt, ktorá sa dostaví pri normálnych dávkach pre človeka pri prevencii, diagnóze alebo liečbe ochorenia s cieľom obnovy, nápravy alebo úpravy fyziologickej funkcie.</p> <p>závažná nežiaduca reakcia na liek predstavuje nežiaducu okolnosť, ktorá spôsobí úmrtie, ohrozuje život pacienta, vyžaduje si hospitalizáciu pacienta alebo existujúcu hospitalizáciu predĺži, spôsobí pretrvávajúce alebo vážne postihnutie alebo neschopnosť alebo predstavuje vrodenú anomáliu alebo defekt.</p> <p>nečakaná nežiaduca reakcia na liek predstavuje nežiaducu reakciu, ktorej povaha, závažnosť alebo výsledok nie je v súlade s charakteristikou príslušného lieku.</p> <p>Definovaná v §42 zákona č. 140/1998 Z. z. v znení neskorších predpisov.</p>
<p>Angl.: adverse event Franc.: événement indésirable Špan.: acontecimiento adverso Nem.: unerwünschtes Ereignis Tal.: evento avverso Slovinčina: varnostni incident</p>	<p>nežiaduca udalosť</p>	<p>nežiaduca udalosť: nezámerný úraz (nehoda) spôsobený lekárskeym manažmentom a nie priebehom ochorenia. (Michel, 2004)</p> <p>nehoda týkajúca sa bezpečnosti pacienta: akákoľvek nezámerná alebo neočakávaná nehoda (incident), ktorá mohla viesť alebo viedla k neúmyselnému poškodeniu (úrazu) pacienta alebo pacientov platiacich si zdravotné poistenie. „Incident týkajúci sa bezpečnosti pacienta“ je zastrešujúci pojem, ktorý sa používa pri jednom incidente alebo sérii incidentov, ktoré sa uskutočnia za určitú dobu. (NPSA, 2004)</p>
<p>Angl.: adverse drug event franc.: événement indésirable médicamenteux špan.: acontecimiento adverso por medicamentos nem.: unerwünschtes Arzneimittelereignis tal.: evento slovinčina: neželeni dogodek pri uporabi zdravil</p>	<p>nežiaduca udalosť pri užívaní lieku</p>	<p>nežiaduca udalosť pri užívaní lieku: akákoľvek nehoda, ktorá je spôsobená neprimeranou, nevhodnou alebo nie optimálnou starostlivosťou, ku ktorej dôjde v priebehu liečby pacienta určitým liekom.</p> <p>Medzi nežiaduce udalosti patria: nežiaduce reakcie pri normálnom užívaní lieku a akékoľvek negatívne dôsledky spôsobené chybou medikácie, chybami úkonu alebo vynechania úkonu.</p> <p>Nežiaduca udalosť môže mať rozličné dôsledky, napríklad: zhoršenie existujúcej patológie, nedostavenie sa očakávaného zlepšenia zdravotného stavu, výskyt novej patológie alebo patológie, ktorej sa malo predísť, zmenu organickej funkcie alebo zhubnú reakciu v dôsledku lieku, ktorý pacient užíva .</p> <p>Nežiaducu udalosť na účely klinického skúšania definuje § 16 zákona č. 140/1998 Z. z. v znení neskorších predpisov.</p>

Pojem	Preklad	Definícia a odkazy
<p>Angl.: nosocomial Franc.: nosocomial Špan.: nosocomial Nem.: nosokomial Tal.: nosognomico Slovinčina: nosokomialen</p>	<p>nozokomiálny</p>	<p>nozokomiálny: týkajúci sa alebo majúci pôvod v zariadení poskytujúcom zdravotnú starostlivosť</p>
<p>Angl.: forcing function Franc.: fonction de contrainte Špan.: función de restricción Nem.: erzwingende Funktion Tal.: limitazioni al comportamento Slovinčina: prisilna omejitev</p>	<p>nútený postup</p>	<p>nútený postup : niečo, čo zabraňuje pokračovaniu istého postupu, pokiaľ nebol napravený problém (Lewia & Norman, 1986; in Reason, 1990, str. 161)</p>
<p>Angl.: mistake Franc.: erreur de jugement Špan.: equivocación Nem.: Beurteilungsfehler, Irrtum Tal.: mistake Slovinčina: zmota see also: error, slip, lapse</p>	<p>omyl</p>	<p>omyl: nedostatok alebo zlyhanie v rozhodovacích alebo deduktívnych procesoch pri výbere určitého cieľa alebo pri konkretizácii prostriedkov ako ho dosiahnuť, nezávisle od toho, či postupy týmto rozhodovacím procesom riadené bežia podľa plánu (Reason, 1990, str. 9); chyby vedomého myslenia vrátane <i>chýb pravidla</i>, ku ktorým dochádza v procese riešenia problémov, ak je použité nesprávne pravidlo a <i>vedomostné chyby</i>, ktoré sú spôsobené nedostatkom vedomostí alebo nesprávnou interpretáciou problému. (Leape, 1994)</p>
<p>Angl.: computer prescribing, computer physician order entry Franc.: prescription informatisée Špan.: prescripción informatizada asistida Nem.: elektronische Verordnung Slovinčina: elektronsko predpisovanje</p>	<p>počítačový predpis, elektronický záznam nariadenia lekára</p>	<p>elektronický predpis, elektronický záznam nariadenia lekára: klinické systémy, ktoré pracujú s údajmi z lekární, laboratórií, rádiológie a monitorovacích systémov pacienta a prenášajú diagnostické alebo liečebné plány lekára alebo sestier a majú poskytovateľa upozorniť na akékoľvek alergie alebo kontraindikácie, ktoré pacient môže mať, aby tak mohlo byť nariadenie okamžite pozmenené priamo pri zadávaní ešte pred elektronickým zaslaním na miesto výkonu príslušného lekárskeho úkonu. (Aspden, 2004)</p>

Pojem	Preklad	Definícia a odkazy
<p>Angl.: risk assessment Franc.: évaluation des risques Špan.: evaluación de riesgos Nem.: Risikobewertung Tal.: valutazione del rischio Slovinčina: ocena tveganja</p>	<p>hodnotenie rizika</p>	<p>hodnotenie (posudzovanie rizík): proces, ktorý pomáha organizáciám pochopiť škálu rizík, ktorým vo vnútri aj navonok čelia, úroveň schopností tieto riziká kontrolovať, pravdepodobnosť ich výskytu a ich potenciálny dopad. Sú to procesy kvantifikácie rizík a používania úsudku, posudzovanie a vyvažovanie rizík a výhod a ich zvažovanie napríklad z finančného hľadiska. (NPSA, 2004)</p>
<p>Angl.: Slip Franc.: lapsus, erreur d'attention Špan.: distracción, deslíz, error de atención Nem.: Ausrutscher Slovinčina: spodrsljaj <i>pozri tiež: chyba, omyl, lapsus</i></p>	<p>pošmyknutie</p>	<p>pošmyknutie: chyba, ktorá bola spôsobená určitým zlyhaním v štádiu výkonu a/alebo pripravenosti určitej série úkonov, (...) potenciálne pozorovateľné ako neplánované úkony (pošmyknutia jazyka, pera alebo pri úkonoch). (Reason, 1990, str. 9). Pošmyknutia sa vzťahujú k pozorovateľným úkonom a vo všeobecnosti súvisia so zlyhaniami pozornosti alebo vnímania. (Reason, 1997, str. 71)</p>
<p>Angl.: potencial error Franc.: erreur potentielle Špan.: error potencial Nem.: möglicher Fehler, Tal.: errore potenziale Slovinčina: možna napaka <i>pozri tiež: latentná chyba</i></p>	<p>potenciálna chyba</p>	<p>potenciálna chyba: okolnosti alebo udalosti, ktoré môžu (majú potenciál) spôsobiť chybu.</p>

Pojem	Preklad	Definícia a odkazy
<p>Angl.: potencial adverse drug event Franc.: événement indésirable médicamenteux potentiel Špan.: acontecimiento adverso por medicamentos potencial Nem.: möglichen unerwünschtes Arzneimittelereignis Tal.: eventi avversi potenziali legati ai farmaci Slovinčina: možen neželeni dogodek pri uporabi zdravila</p>	<p>potenciálna nežiaduca udalost' súvisiaca s liekom</p>	<p>potenciálna nežiaduca udalost' súvisiaca s liekom: závažná chyba medikácie, ktorá má potenciál spôsobiť nežiaducu udalost' súvisiacu s liekom, avšak len náhodou, alebo preto, že bola zachytená a napravená, ju nespôsobil. Skúmanie potenciálnych nežiaducich udalostí pomáha pri určovaní, na ktorých miestach systém zlyháva (chyby) a na ktorých pracuje správne. (Leape, 1998, Motimoto, 2004)</p>
<p>Angl.: mandatory reporting Franc.: système de déclaration obligatoire Špan.: notificación obligatoria Nem.: Obligatorische Meldung, Meldepflicht Tal.: reporting obbligatorio Slovinčina: obvezno poročanje</p>	<p>povinné hlásenie</p>	<p>povinné hlásenie: systémy hlásenia týkajúce sa bezpečnosti pacienta, ktoré podľa zákona a/alebo určitých smerníc vyžadujú hlásenie konkrétnych nežiaducich udalostí. (Aspden, 2004)</p>
<p>Angl.: constraint Franc.: contrainte Špan.: restricción Nem.: Beschränkung Tal.: limitazione Slovinčina: omejitvev</p>	<p>prekážka</p>	<p>prekážka: obmedzenie v dostupných možnostiach ako udržať správanie v „bezpečnej“ zóne. (Leape, 1998)</p>
<p>angl. violation Franc.: non respect des règles ou procédures Špan.: transgresión Nem.: Regelverletzung Tal.: violazione Slovinčina: kršitev</p>	<p>priestupok (porušenie pravidiel)</p>	<p>priestupok: zámerná, ale nie nevyhnutne závažná odchýlka od vyžadovaných postupov (podľa navrhovateľov, manažérov alebo regulačných orgánov) na udržanie bezpečného chodu potenciálne nebezpečného systému (Reason, 1990, str. 195); z hľadiska jednotlivca sú tieto postupy vnímané ako reguláciou vyžadované alebo potrebné na dosiahnutie príslušného cieľa pri udržaní bezpečnosti a ďalšieho chodu systému. (Runciman, 2003)</p>

Pojem	Preklad	Definícia a odkazy
<p>Angl.: preventability Franc.: évitabilité Špan.: evitabilidad Nem.: Vermeidbarkeit Tal.: prevenibilità Slovinčina: preprečevanje</p>	<p>predchádzateľnosť</p>	<p>predchádzateľnosť: implikuje, že metódy predchádzania danému zraneniu sú známe a nežiaduca udalosť vyplynula len z toho, že tieto metódy neboli použité. prevencia: modifikácia systému alebo jeho využitie za účelom zníženia pravdepodobnosti výskytu neželanej udalosti a návratu na prijateľnú úroveň rizika; akékoľvek opatrenie majúce za účel znížiť frekvenciu a závažnosť rizík.</p>
<p>Angl.: preventable adverse event Franc.: événement indésirable évitable Špan.: acontecimiento adverso prevenible Nem.: Vermeidbares unerwünschtes Ereignis Tal.: evento avverso prevenibile</p>	<p>preventabilná nežiaduca udalosť</p>	<p>preventabilná nežiaduca udalosť: nežiaduca udalosť, ku ktorej by nedošlo, ak by bol pacient obdržal starostlivosť na úrovni bežne prijímaného štandardu. (Michel, 2004)</p>
<p>Angl.: preventable adverse drug event Franc.: événement indésirable médicamenteux évitable Špan.: acontecimiento adverso por medicamento prevenible Nem.: Vermeidbares unerwünschtes Arzneimittelereignis Tal.: evento avverso da farmaco prevenibile Slovinčina: preprečeni neželeni dogodek pri uporabi zdravila</p>	<p>preventabilná nežiaduca udalosť súvisiaca s liekom</p>	<p>preventabilná nežiaduca udalosť súvisiaca s liekom: akákoľvek nežiaduca udalosť súvisiaca s liekom, ku ktorej by nedošlo, ak by bol pacient obdržal starostlivosť na úrovni bežne prijímaného štandardu v dobe jeho výskytu preventabilná nežiaduca udalosť súvisiaca s liekom: nežiaduca udalosť súvisiaca s liekom, spojená s chybou medikácie (Roswell, 2001)</p>
<p>Angl.: cause Franc.: cause Špan.: causa Nem.: Ursache Tal.: causa Slovinčina: vzrok</p>	<p>príčina</p>	<p>príčina: faktor predchádzajúci nejakej udalosti, účinnok alebo výsledok, ktorý sa podieľa na jej vzniku. Príčina môže byť proximálna, ak bezprostredne predchádza výsledok, ako napríklad určitý úkon. Príčina môže byť aj vzdialená, ako napríklad štruktúrny faktor, ktorá vplýva na určitý úkon, a tak sa podieľa na výsledku. Výsledky nikdy nemajú jedinú príčinu. (Wade, 2002)</p>

Pojem	Preklad	Definícia a odkazy
<p>Angl.: opportunity for error Franc.: opportunité d'erreur Špan.: oportunidad de error Nem.: Fehlermöglichkeit Tal.: opportunità di errore Slovinčina: priložnost za napako</p>	<p>príležitosť pre chybu</p>	<p>príležitosť pre chybu: akákoľvek dávka navyše (plus) , akákoľvek predpísaná dávka, ktorá bola vynechaná. Je to základná jednotka údajov v štúdiách o chybách pri podávaní liekov (medikácii) , ktoré majú zabezpečiť, aby miera chýb nepresiahla 100%. (Allan, 1990; Barker, 1966)</p>
<p>Angl.: contributing factor Franc.: facteur contributif, facteur favorisant Špan.: factor contribuyente Nem.: begünstigender/mitverursachender Faktor Mitswirkender Faktor Tal.: fattori contribuenti Slovinčina: prispevajoči dejavnik</p>	<p>prispevajúci faktor</p>	<p>prispevajúci faktor (zameniteľné s pojmom napomáhajúci faktor): faktor predchádzajúci určitéj udalosti, účinku alebo výsledku, podobný príčine. Prispievajúci faktor môže predstavovať aktívne zlyhanie alebo dôvod, prečo k aktívnemu zlyhaniu došlo, ako napríklad situačný faktor alebo latentný stav, ktorý zohral úlohu pri vzniku výsledku. (Wade, 2002)</p>
<p>Angl.: drug- related problem Franc.: problème lié la prise en charge médicamenteuse Špan.: problema relacionado con medicamentos Nem.: Arzneimittelproblem Tal.: problemi legati al processo terapeutico Slovinčina: problem povezan z zdravili</p>	<p>problém súvisiaci s liekom</p>	<p>problém súvisiaci s liekom: udalosť alebo okolnosť, ktorá sa týka liečby určitým liekom, ktorá potenciálne ohrozuje očakávané zdravotné výsledky. (PCNE, 2003)</p>

Pojem	Preklad	Definícia a odkazy
<p>Angl.: process Franc.: processus Špan.: proceso Nem.: Prozess Tal.: processo Slovinčina: process</p>	<p>proces</p>	<p>proces: séria súvisiacich úkonov na dosiahnutie určeného výsledku. Predpisovanie alebo podávanie (aplikácia) liečby (liekov) sú procesy. (Leape, et al, 1998)</p>
<p>Angl.: risk management Franc.: gestion des risques Špan.: gestión de riesgos Nem.: Risikomanagement Tal.: gestione del rischio Slovinčina: upravljanje s tveganji</p>	<p>rizikový manažment (riadenie rizika)</p>	<p>rizikový manažment: klinické a administratívne činnosti, ktoré majú za cieľ identifikovať, posúdiť a znížiť riziko nehôd (úrazov) pacientov, personálu, návštev a riziko strát pre organizáciu samotnú (JCAHO, 2002) rizikový manažment: identifikácia, posudzovanie, analýza, pochopenie a postupy pri riešení problémov s cieľom dosiahnuť optimálnu rovnováhu rizík, výhod a nákladov (NPSA, 2004)</p>
<p>Angl.: evidence-based guidelines Franc.: recommandations fondées sur des preuves Špan.: recomendaciones basadas en la evidencia Nem.: Evidenz-basierte Leitlinien Tal.: linee guida basate sull' evidence-based Slovinčina: na dokazih temelječe smernice</p>	<p>odporúčania založené na dôkazoch</p>	<p>odporúčania založené na dôkazoch: konsenzuálne prístupy (postupy) na zvládanie opakujúcich sa problémov zdravotníckeho manažmentu, zamerané na zníženie variability praxe a zlepšenie zdravotných výsledkov. Pri vývoji smerníc sa zdôrazňuje, aby sa ako základ poradenských materiálov používali jasné dôkazy z existujúcej literatúry a nielen jednotlivé názory expertov. (Aspden, 2004)</p>
<p>Angl.: adverse event trigger, marker Franc.: événement traceur Špan.: señal alertante de acontecimiento adverso, marcador Nem.: Auslöser eines unerwünschten Ereignisses Tal.: trigger di eventi avversi Slovinčina: kazalnik verjetnega varnostnega incidenta</p>	<p>spúšťač, ukazovateľ nežiaducej udalosti</p>	<p>spúšťače nežiaducich udalostí: klinické údaje vzťahujúce sa k starostlivosti o pacienta, ktoré indikujú dostatočnú pravdepodobnosť výskytu nežiaducej udalosti. Príkladom spúšťača nežiaducej udalosti súvisiacej s liekom je nariadenie lekára na antidotum, zastavenie medikácie alebo zníženie dávky. (Aspden, 2004) spúšťače a ukazovatele nežiaducich udalostí súvisiacich s liekom: liek, laboratórna hodnota alebo iný indikátor, ktorý je impulzom k ďalšiemu prehodnoteniu starostlivosti o pacienta za účelom odhalenia nežiaducich udalostí, ktoré by inak boli skryté alebo zostali neohlásené. (AHA&HRET&ISMP, 2002)</p>

Pojem	Preklad	Definícia a odkazy
Angl.: system Franc.: système Špan.: sistema Nem.: System Tal.: sistema Slovinčina: system	system	system: súbor vzájomne súvisiacich prvkov, ktoré spolupôsobia v úsilí o spoločný cieľ. Môže ísť o o ľudské aj iné faktory (vybavenie, technológie, atď.). (Kohn, 2000)
Angl.: medication use system Franc.: circuit du médicament Špan.: sistema de utilización de los medicamentos Nem.: Arzneimittelwendungs-system Tal.: sistema di utilizzo dei farmaci Slovinčina: sistem ravnanja z zdravili	system užívania liekov	system užívania liekov: kombinácia vzájomne závislých procesov, ktoré majú spoločný cieľ bezpečného, efektívneho, primeraného a účinného poskytovania liečby liekmi pacientom. Hlavné procesy v systéme užívania sú: výber a obstarávanie; skladovanie; predpisovanie; prepisovanie a overovanie/revízia; príprava a podávanie; administrácia a monitoring. (Cohen, 1999; AHA&HRET&ISMP, 2002; JCAHO, 2003; Otero, 2003)
Angl.: harm Franc.: dommage Špan.: daño Nem.: Schaden Tal.: danno Slovinčina: škodljivi vost	poškodenie (ublíženie)	poškodenie (ublíženie) : dočasné alebo trvalé zhoršenie fyzickej, emocionálnej, psychickej funkcie alebo štruktúry tela a/alebo bolesť z nej vyplývajúcu, ktorá si vyžaduje intervenciu (NCC MERP, 1998)
Angl.: sentinel event Franc.: événement sentinelle Špan.: acontecimiento o suceso centinela Nem.: Sentinel-Ereignis, Signal-Ereignis Tal.: evento sentinella Slovinčina: opozorilni nevarni dogodek	výstražná (závažná) udalosť	výstražná (v zmysle závažná) udalosť: neočakávaný vývoj týkajúci sa úmrtia alebo závažného telesného alebo psychického úrazu (poškodenia) alebo jeho rizika. Medzi závažné úrazy (poškodenia) patrí konkrétne strata končatiny alebo určitej funkcie. Slovné spojenie „alebo jeho rizika“ zahŕňa akúkoľvek možnosť, ktorej opakovanie by znamenalo výraznú šancu vážneho nežiaduceho výsledku. Takéto udalosti nazývame „výstražnými“, pretože si vyžadujú okamžité prešetrenie a reakciu. (JCAHO, 2002)

Pojem	Preklad	Definícia a odkazy
<p>Angl.: recorevy Franc.: récupération Špan.: restablecimiento Nem.: Erholung, Genesung Tal.: recupero Slovinčina: poprava</p>	<p>zotavenie</p>	<p>zotavenie: voľná množina ľudských faktorov, ktoré viedli k odhaleniu, pochopeniu a včasnej náprave rizikovej situácie, resp. viedli k situácii typu „tesne vedľa“, ktorá sa ďalej nerozvinula do možnej nežiaducej udalosti (Aspden, 2004) zľahčujúce faktory: isté faktory, úkony alebo nečinnosť, ako aj náhoda, ktoré mohli zľahčiť dopad alebo minimalizovať závažnejší výsledok (NPSA, 2004)</p>